

HŐSI HALÁL

Ezernyi hang kavargott az izzó ég alatt. Erős és mély férfikiáltások, mint óriások által fellökött szálfák, vágódtak bele a térbe, aztán zökkenve estek vissza a keményre száradt, forró földre. Nehéz röptükben magukkal ragadták és lerántották az asszonyi és lányi sikongások fehér, világoskék, rózsaszín, melegsárga és égőpiros futókvirágait.

A kazal oldalánál néha fecskék surrantak el, csicseregésük, mint a forgószéltől felkapott akácsirom, elvezett a hangok orkánjában.

Mint a rög alá szorult szőrös-fekete dongó, mérgesen, tompán zümmögve búgott a cséplőgép. Fekete teste körül reszketett a forró levegő, egyszer-egyszer sípolt, mint a megfogott bogár. Mellette, mint egy nagy sárga darázs, zizegve röpítette magasba a friss szalmát a kazalozó.

A kazal tetején egy fiatal férfi, talpig fehér gyorsan, s három lány, piros szoknyában, vetették ide-oda a felröppent szalmát.

Az étető ember két bronzkarja pillanatnyi megállás nélkül gyúrta a gép gyomrába a megbontott kéréket, az asztag már felére ment össze, folyton nőtt a kazal, s a gépek másik oldalán, mint a földdel vegyült arany, gyorsan, de a gépek, az emberek s a vibráló forróság iramához képest tempósan, urasan, simán ömlött ki az élet.

Egy deres bajszú ember tartotta alája a zsákot, komolyan, majdnem áhítatosan, mintha szertartást végezne.

Mikor annyira telt, hogy megállt a maga lábán, a földre zökkentette, egy kezével széthúzta a száját, a másikat a búza alá tartotta s erős, napégette bőré ujjai között folyatta át a szemeket.

Egy hatalmas testű, fiatal férfi várt mellette s mikor megtelt, egy rántással összefogta, átkötötte, előrehajolt s vállára lendítette a hatvékás zsákot. Egyik kezét csípőjére tette, másikkal a zsák nyakát fogta s fejét féldoldalra hajtva, rengő lépésekkel vitte be a tágas, nyitott színbe. Ott letette a többiek mellé.

Nehéz posztóruhában, kávészínű kendővel a fején s mozdulatlan arccal ült ott egy vénasszony.

A fiatal férfi a szín oldalához lépett, egyik gerendáról levett egy gyűrött fedelű könyvecskét s plajbásszal írt bele valamit.

— Nyolcvankettedik, édesanyám — fordult aztán az öregasszonyhoz.

— Nyolcvankettedik — ismételte az, s szemével végigsimította a zsákokat. Megjegyezte magának, hogy az egyik, szélről a negyedik, egy kicsit feslett, azt meg kell foldani. Aztán tovább nézte a cséplést.

Az ég kékesfehéren izzott felettük, sehol egy parányi felhő rajta. Mint valami aranykőd, szállt a ház fölött a kévék könnyű pora, a nyári konyha szürke füstje nehéznek, majdnem folyékonynak látszott, amint keresztültört rajta. Az öregasszony nézte ezt a csodálatos, kábító, zajjal, étellel telt izzó ragyogást s hunyorított. Kis fekete pontok suhantak a levegőben. Merőn bámulta őket.

Egy légy — gondolta. — Milyen sokáig áll egy helyütt a levegőben.

Aztán cikázott egyet a kicsi, lebegő feketeség, s az öregasszony megcsóválta a fejét:

— Na nézd csak, hiszen fecske volt.

A fecske elszurrant a kazal mellett, s a mámi követte megfakult tekintetével, de csak a kazal tetejéig. Ott megakadt a szeme a három piros rokokós lányon. Az egyik a legény mellett állott s elnézett a messzeségbe. A szalma zizzelve torlódott lába elé, már majdnem a combja gömbölyűségéig ért, mégsem nyúlt utána villájával.

A vénasszonyt elfutotta az indulat, fel akart állni a székről, de akkor a legény rákiáltott a lányra:

— Ne kergesd a hétszínű legyeket, Böske, te!

A lányok kacagtak, Böske tréfásan nekibökött a villa szárával a legény mellének, az elkapta, egy kicsit huzalkodtak, aztán a legény kétszer hatalmasan rácsapott a lány erős farára. Hahotáztak s dologhoz láttak.

Az öregasszony már tátogott, a szavak még csak a mellében voltak, ott tolongtak, mint a sárga, torlódó ár:

— Szodoma és Gomorra! Istenem, atyám, hogy tűröd ezt a becstelenséget! Ó, te rima, te! Elsüllyed veled a kazal menten!

De visszanyelte őket. Kövér, széles, ráncos, kemény kifejezésű arca megmerevedett, szemei a messzeségbe révedtek.

Minek kiabálni — gondolta —, a többiek is odafigyelnek, megáll a munka, s bűnbe jutnak mások is, mert az Istentől lopják a drága időt.

Hirtelen utánaszámolt, hogy estére hány kiló hús kell a pörkölthöz, hány kenyér, mennyi ital, — aztán imába fogott:

— Bocsáss meg, istenem, bűnös, nyomorult lelkemnek...

A kazal árnyékos oldalánál két gyermek játszadozott. Egy kemény inú fiúgyermek, úgy tíz-tizenkét esztendő, s egy hat-hét éves leányka, egy szál ingecskében. A gyermekek a kévékből kihullott búzaszemekeket gyűjtögették kis halmokba, tenyerük tele volt porral, s izzadságos, egészséges, piros-kerek arcocskájukat is összemaszatolták.

— No, mennyi van már, Imrikó?!

— Nekem több van — felelt a leányka, és édes kis hangocskája alig-alig tudott elvergődni nagyanyjához az emberek és gépek zsviváján keresztül.

— No, hozzátok ide!

A gyerekek ingükbe kaparták a poros búzát s nagyanyjukhoz szaladtak vele. A szék mellett már egész kis búzahalom volt, ráöntötték ezt is.

A vénasszony magához vonta, szembenézte őket s azt mondta:

— Gyűjtsetek, édeskéim! Gyűjtsetek csak!

A fiú visszaszaladt s futtában kiáltotta:

— Gyűjtök én, nanyó!

A lányka odadörgölődött az öregasszonyhoz, az megsimogatta kicsi derekát, aztán egy kicsit, gyöngéden megtaszította:

— No, eredj te is, kincsem!

A nyári konyha ajtajából a fiatalasszony kiáltott az urának:

— Gyűjön mán egy kicsit, Imre!

Visszaszólt a konyhába egy idősebb asszonymak, egy láboston megrázogatta a fedőt, aztán a tornácon keresztül a házba indult.

Bő mellű, bő csípőjű, kemény húsú, szép arcú, jó mozgású menyecske volt. Az ura utána igyekezett a szobába.

— Aggyon mán négy hatost — mondta az asszony —, rizsért kell szalajtanom.

A férfi nevetett:

— Hinnye! Hát így leszegényedtél, nincs négy hatosod?

— Istenuccse, nincs egy krajcárom se! — pergett a menyecske nyelve.

Az ura elkomorodott:

— Erzsi, ennye Erzsi, minek a, eskünni? Má megint?

Az asszony durcásan megrántotta a vállát:

— Na, aggya mán azt a píz, oszt ne papoljon.

Az ember kinyitotta a sifonert, s kivették a pénzt.

Ahogy bezárták a szekrényt, egymáshoz hajoltak. Az asszony hajából az egészséges, erős, tiszta nő testének friss, jó szaga csapott a férfi felé. Megsimogatta hűvös karját, aztán hirtelen átfonta derekát s magához szorította.

— Ne bolondozz, Imre! Eredj mán! Ilyen dologidőbe?! A férfi a mellére rántotta feleségét s megcsókolta

nyakát a haja tövénél. Az asszony elpirult s öklével feszítette el magától az urát.

— Te szégyentelen! — suttogetta, s kiszaladt a szobából.

Úgy megrázta a csípőjét, míg a konyhába ért, hogy lánykorában sem különben s dalolni kezdett.

Az ember visszament a géphez. Éppen akkor telt meg a zsák. Úgy fogta át, mintha azt a szerelmes ölelést folytatná, amit benn félbe kellett hagynia. Mikor

az anyja mellett letette az étellel teli zsákot, az aljáig végigsimogatta.

Az ég már nem ragyogott olyan izzón, de a meleget változatlanul ontotta lefelé.

Az étető ember a gazda felé kiáltotta:

— Megváltozik az idő!

— Csak egy napig várjon még — felelt az. Aztán elkomolyodva tette hozzá:

— Isten dóga a, Pétör bácsi!

Az utcáról dobpergés hallszott. A sánta Nix most is olyan körülményesen kiverte a tempót a keshedt kutyabőrön, mint mindig. Megvárta, míg a népek ki-gyűltek a kiskapukba. Egy csomó gyermek körülállta, a hátulsók közül némelyik elkiáltotta:

— Nix!

A többi gyermek vicogott, mert a dobosnak Szalonnás Kis János volt a becsületes neve, a „nix” azért ragadt rá, mert amióta hivatalba jutott, a tekintély végett egy-két német szót is meg-megeresztett, különös-képpen pedig ha valamire nézve elutasító véleménnyel volt, csak annyit bökött oda:

— Nix!

A szapora dobolásra a cséplők is felfigyeltek.

— Eredj mán, Imrikó, nézd meg, mit dobolnak! — kiáltotta a gazda, mire a gyermek kiszaladt a kapun. Pár perc múlva lelkendezve rohant vissza s futtában egyre kiabálta:

— Kiütött a háború! Kiütött a háború!

A vénasszony eltorzult arccal ugrott fel a székről s a gyermek felé sietett:

— Ne bomolj, te kölyök! Mit beszélsz? Ki mondta?

A fiúcska nem hagyta a magáét, szétfeszítette nap-sütött lábszárait, úgy nyelvelt a nagyanyjának:

— Az ám, nanyó! Kiütött a háború! Vak Szabó Lidi néni mondta!

Az apja is odaállott, megfogta a gyermek karját s úgy kérdezte:

— Hát Nix mit kiáltott ki?

— Nix?

A gyermek öregesen összeráncolta homlokát.

— Nix? — ismételte. — Hát Nix azt mondta, hogy

— azt mondta, hogy... hát... az évfolyásbéliek holnap vonuljanak be!

A gazda sietve kiment a kapun. Nehéz, vontatott lépésekkel, elgondolkozó arccal jött vissza s megállott az öregasszony mellett:

— Igaz a! Holnap be kell rukkolni nekem is! Háború lesz!

A vénasszony elejtette a két kezét, az étető ember is megállott; a gép dübörgése megszakadt, nyersen sistergett belőle a gőz, a kazalozóról csak a szíjak suhogása hallatszott, a lányok lábhoz tett villával figyeltek lefelé, a fecskék nekibátorodva szállták körül őket, verébcsipogás petyegette a megszakadt zsvajt.

A menyecske megállott a konyhaajtóban s hangosan jajveszékelt:

— Hogy az Isten mind rakásra pusztítsa őket! — A vénasszony ijedten ment oda, valamit súgott neki, arra elhallgatott.

Pár percig még így álltak, aztán szaggatottan bűgött tovább a gép. Nagyon magasan egy vércse vijjogott, s az istálló mögött három varjú lebegett nagy lomhán tova.

*

Hajnalban talpon volt az egész ház, csak a két gyermek aludt még.

Az asszonyok alig egy órára dőltek le, egész éjjel sütöttek a gazdának. Mindent becsomagoltak, a lovakat már itatták, megjött Balog szomszéd is, aki elkíséri majd Imrét s visszahajtja a kocsit.

A férfiak egy pohárka törkölyt ittak, hideg húst ettek, csak úgy kézből, bicskával.

Az öreg Balog megnézett mindent.

— Hát jó kapcát viszel-e, Imre? — kérdezte.

A menyecske felelt:

— Az ám, tettem én a pakkba négy párat, gyócsot, kettőt meg flanellt.

— A mán helyes — hagyta helyben Balog —, mer amondó vagyok én, hogy a gyalogos katonának első a kapca. Jó kapca legyen a lábon, jó sok, oszt puha, akkor osztán úgy áll a lábod a bakancsba, mintha sifonerba vóna.

— Igaza van Balog bátyámnak — bölintott Imre —, emlékszek én, mikó szógáltam, hát vót ott a századnál egy önkéntes, az ám, hogy is hitták csak? — nó, az önkéntes úr Stern, mán bizonyosan emlékszek. Hát egy rukkolás előtt látom, hogy az önkéntes úr Stern csak úgy fuszéklire húzza fel a bakancsot. Hej, az ántiját, mondom, baj lesz abbú, önkéntes úr.

Mi a fene baj lenne, asszongya a Stern úr.

Hát peccsenye lesz a talpából!

Ah, nehézség, oszt kacagott az önkéntes úr, attul a kicsi úttul.

Még vissza sem fordultunk, már úgy ment, mint a sánta lüderc; megállott, oszt egy zsebkendőt az egyik lábára, egyet a másik lábára. Annyit ért, mint halottnak az orgonázás, mikor levetette a bakancsot a cimmerbe, hát nézzük a lábát, olyan vót, mint a háromnapos birkahús.

Balog szomszéd kacagott:

— Látod, Imre? Értem én a rajzot. Egy pár jó bakancs, jó kapcával, oszt egy jó puska, meg jó menázi, elmennék én avval a világ végire is.

Imre elkomorodott.

Az öregasszony eddig hallgatott, most hevesen kezdett beszélni, úgy, hogy az első szavaknál levegő után kapkodott, mintha a hangok megakadtak volna a nyeldeklőjében:

— Jaj, Balog! Jaj, Balog! Istentelen embörnek maradsz te örök életedre! Mi keresnivalód van néked a világ végin? Oszt puskával? Minek neked a puska?

Két karja reszketve fogódzott a székbe s félig felemelkedve, hangosan, élesen, síró kiabálással fordult az emberek felé.

— Puska! Akivel lúni lehet! Emberekre lúni! Megölni őket!

A fiúcska felébredt, nézte a nagyanyját, megijedt, összeszorult a torka, de szégyellt sírni, csak az anyját szólította. Az odament, leült az ágy szélére, a gyermek a karja alá dugta kezét s hallgatott.

Balog tempósan sodort egy cigarettát, rágyújtott s nagy flegmával eresztette ki:

— Inkább én őket, mint űk engem.

— Se te őket, se űk téged! Mind pokolra vesztek! Fegyver által vész el, aki fegyvert emel! Imre fiam! Édes egyetlen magzatom, inkább halva lássalak, mint elkárhozva!

A vénasszony felállt a székről, kiegyenesedett s az utolsó szavakat valami olyan nagy, fojtott erővel mondta ki, mintha egyenesen a szívét akarta volna szétrepeszteni.

A fiúcska sírni kezdett, a leányka is felébredt s álmos, zavart arcocskájával ijedten nézett körül.

Imre is felállott, anyjához lépett, gyöngéden átfogta s leültette a székre.

— Minek az, édesanyám? Felőlem nyugton lehet. Hivó nem vesz fegyvert a kezébe!

— Ne is, fiam, ne is! — zokogott a vénasszony. — Jézus veled lesz, meglátod, veled lesz!

Balog szomszéd töltött egy pohárral a törkölyből, lenyomtatta vele az indulatját, annyi mégiscsak kitört belőle, hogy:

— De az ántiját annak a názeristen fejednek, te Imre, amondó vagyok, hogy bolondot ne tégy. Ha már hozzád ütnek, üsd vissza, a teremtésit!

— Balog bátyám, Jézus azt mondta, hogy valaki megüti a bal orcádat, tartsd oda néki a jobbat is!

— Bolondokat beszélsz, Imre fiam! — így Balog. — Jézus azt mondta? Hát persze hogy azt mondta. Azér vót Jézus! Ű megtehetette, mert ű az Isten fia vót, de te csak Hiribi Imre vagy! Hogy mered te Krisztushoz tenni magadat? Neki a vót a mestersége, hogy megváltsa a világot, de te egy varasbékát sem váltasz meg.

No, ott vannak a pulyáid! oszt megnyúzatnád magad, mint egy birka?

A menyecske úgy sírt, mint a zápor, de csendesen, nem akarta, hogy anyósa észrevegye. Félve nézte az öregasszonyt s reszketve mondta:

— Imre lelkem, mentsen Isten, de ha már éppég arra kerül a sor, te se hagyj magad.

Mint a hirtelen vihar, úgy tört ki az öregasszony.

— Elkárhoztok! Elkárhoztok! Égni fogtok a pokol tüzeiben örökké! Jaj, pogányok, istentelenek!

Visszaesett a székre, dereka megrándult, szemei elfordultak.

Balog csendesesen szól:

— Nyughassék, Véri néni, még megüti a guta.

Imre megtámasztotta a vénasszony fejét s kijelentésszerűen ismételte:

— Hivó nem vesz fegyvert a kezébe!

Aztán elcsendesedtek, csak magukban tusakodtak még egy darabig.

Felkeltek a gyermekek is, anyjuk tejet és egy-egy darab friss kalácsot adott nekik, amit az apjuknak süttött.

Balog szomszéd kiment s a szolgálával rendbe hozta a kocsit.

Bent az asztal köré ültek. Imre az anyjával, a feleségével megbeszélte a gazdaság ügyeit, bajait. A cséplést csak folytassák, ezt így, azt amúgy rendezzék el. Nem lesz majd semmi baj, nemsokára vége lesz a dolognak, eszükre téríti az Isten az embereket hamarosan.

A kocsi előállott. Imre felkapta a gyermekeket. Maga elé tartotta s hosszan megnézte őket. Csókolta hamvas arcukat, ahol érte, szorongatta gyöngye húsukat s mindenféle értelmes és értelmetlen kedvességeket gügyögött nekik.

Megcsókolta az anyját s a feleségét. A vénasszony görcsösen markolta hátán a kabátot s alig hallhatóan motyogta:

— Édes fiam, édes fiam! Isten segítsen, Isten segítsen! Felesége csak a kezét fogta, tartóztatta magát, de a kocsinál már nem tudta megállani, odaesett az ura széles mellére és zokogott, hogy majd megfulladt.

Balog szomszéd csettintett egyet, s a két sötétpej herélt tempósan kilépett a kapun.

*

A kaszárnya udvarán a legfiatalabb korosztályt egzecírozta egy őrmester. Veszett meleg volt, egy csepp szél nem fújt, majd megfulladt az ember, úgy beszorult a levegő a magas falak közé.

Az irodák felől néha egy-egy elnyújtott kiáltás gurult végig a füledt, bakaszagú folyosókon, egyébként nem hallatszott más, mint az újoncok lábdobogása s az őrmester vezényszavai. Az öreg zupás nekikeseredve törülgette izzadt tarkóját s ordított, ahogy a torkán kifért:

— Doppelrájen reksut!

— Doppelrájen linksut!

— Te marha! Hogy az a keserves... Híj, te jószág! Úgy tarkón rúglak, hogy menten kalácsot dagasztani látod az édes mamádat!

Kiállított két fiút, laufsrittolta s níderezette egy negyedóra hosszáig, aztán visszaküldte őket a sorba, káromkodott egyet s elkiáltotta magát:

— Rut! — és utána dörmögte: — Az anyátok 'stenit!

A boltozatos kapu alatt döngő lábdobogással jöttek az öregek. Egy egész század. Mind meglett férfiak, jó testű, jó csontú, telt húsú emberek, pörge vagy méla, lelógó kajla bajusszal. Mindeniken látszott még az aszszony keze, nem törölte le még a nyomát a katonakoszt.

A századiroda előtt megálltak s vártak a parancskiadásra.

Halkan, dörmögve diskuráltak az emberek s törülték verejtékező homlokukat. Két sántikáló sebesült jött ki az irodából, ezek már megjárták a harcteret, lövést kaptak, megfeküdték a kórházat s most lábadoztak.

— No, ezek már meg vannak keresztelve — mondta Kovács cukszfírer.

— Meg ám, de csípős volt a keresztvíz! — kiáltotta az egyik sebesült.

Hiribi Imre a sor végén állt, a maródiak között. He- teken keresztül el tudta kerülni, hogy puskát vegyen a kezébe. Szerencséje, hogy az egész ezredben ő volt az egyedüli nazarénus, az őrmester meg a földije. Így- úgy taszigálták a dolgot egyik napról a másikra.

Egyik nap otthon maradt udvart seperni, a másikon szobát felsúrolni, egyszer az őrnagy úr házához ment vizet hordani, másszor a kapitányhoz a kertben gyomlálni.

Ha minden kötél szakadt, maródiba állott. A hatalmas, széles vállú, piros arcú emberről senki sem hitte, hogy beteg, de az őrmester elnézte, a többiek meg csak sajnálták.

Meg is mondta Tóth Nagy István, a dobos:

— Ez a szegény Hiribi van a legnagyobb bajba. Mer mink csak bánkódunk a család után, oszt törjük az eszünket, hogy mi van a kis gazdasággal, de űtet a szegényt még azzal is megverte az Isten, hogy nazarénust csinált belőlle.

— Igaz a — bólogattak az emberek —, ha mán háború van, ki kell állni aztat emberül. Antul hamarább vége szakad. A rendes ember kimén, lű, ha mondják. Ha meglövik meg hallgat, mint a dinnye a fűbe. űgyis csak eccer löhet egy embörnek felfordulni. De ez a szegény nazarénus Hiribi, ez töri magát a hitivei is. — No, a fene, aki megeszi, a mán bizonyos, hogy nem magyar embörnek való hit! De ha benne van mán szegény, benne van. ű lássa, hogy él vele!

Imre csak hallgatott, végezte a dolgát s törte a fejét, hogyan kerülhetne ki hite szerint ebből a dologból.

— Legyetek szelídek, mint a galambok és okosak, mint a kígyók — mondogatta magában.

Az irodaajtón kiléptek a tiszték. Elöl az ezredes, aztán az ezredorvos, a kapitány, egy nagy könyvvel, két baka egy asztalt hozott, letették a sor elé, tintát és pennát állítottak rá.

— Na komám, az árgyelusát, most választanak a marskompániába — súgta a dobos Imrének.

Harsányan haptákot vezényeltek, s a csapat meredten hallgatott.

Az irodai őrmester neveket olvasott fel; akiket szólított, azok kiálltak a sorból s dobogó szívvel, keserűen, de mozdulatlan arccal, kemény lépésekkel, megfeszített derékkal és felemelt fejjel sorakoztak az asztal előtt.

— Emerik Hiribi! — kiáltotta az őrmester.

Imre úgy érezte, mintha egy kötelet rántottak volna le a fejről, a torkán keresztül a mellébe nagyot lélegzett, aztán lassan, nagy lépésekkel, elsimult, nyugodt arccal indult meg a sor végéről.

Mikor kilépett a sorból, az ezredes szeme megakadt rajta. A többiek teljes rüsztungban álltak előtte, Imre fegyver nélkül, bajnét nélkül, tölténytáska nélkül közeledett az asztal felé.

Az ezredes fehér, kínosan felpeckelt bajusza kétszer-háromszor megrándult, bal szeme rángatózni kezdett, a kapitányhoz fordult s harsogva kérdezte:

— Mi ez?

A kapitány mereven jelentette, hogy nem tudja, a hadnagy sem tudta. Borzasztó zavarban voltak, Imrét sem merték kérdezni, várták, hogy mit szól az ezredes.

A kapitány előhívta az Imre őrmesterét s úgy nézett reá, mintha szeretné felnyársalni.

Az ezredes dühösen kérdezte:

— Mi van ezzel az emberrel?

Az őrmester nagyot fohászkodott magában:

— Na Hiribi, a csillagát, engem is bemártottál a slamasztikába.

Egy pillanatig gondolkozott, hogy mit mondjon, de tisztában volt vele, hogy itt már vége, itt már nem lehet tologatni, ki muszáj rukkolni az igazsággal.

— Herr Oberszt, meldigehorzamszt, ez az ember nazarénus!

Az ezredes a fogai között sziszegett, beszélni akart, de csak annyit mondott:

— Cc-cc!

A másik két tiszt megkövült.

Imre nagy-nagy nyugalommal nézte őket egy darabig, aztán a kék eget szemlélte, mintha semmi egyéb nem volna a világon, csak az a rejtelmes kék fátyol, háta megett egy csodálatos világgal.

Az ezredes hozzálépett, mereven nézett reá és gyilkos gúnnyal recsegte:

— Áhán, nazarénus, nazarénus! Nem fegyvert fogni! Na! Wart nur, wart nur!

Parancsot adott. Előhoztak egy mannlichert s egy oldalfegyvert, rájuk mutatott és Imrére kiáltott:

— Auf!

Az meg sem mozdult.

— Auf! Fölvenni! Te kutya! Te gyáva gazember!
— ordította az ezredes.

Imre nem mozdult.

Előhívtak két altisztet. Egyik a vállára tette a fegyvert, másik derekára kötötte a bajnétot.

Mikor elléptek tőle, Imre levette a puskát, az asztalhoz támasztotta, leoldotta a panganétot s ráakasztotta.

Körülnézett. Úgy érezte, hogy egészen egyedül van valami véghetetlen nagy pusztában, valahonnan nagyon messziről gonosz lelkek ordítanak feléje s egyre közelednek hozzá. Szorongó érzés fogta el. Aztán az égre nézett, s hirtelen tisztán, megmásíthatatlan bizonyossággal tudta, hogy nincs mitől félnie. Benne van az erő, amit nem lehet semmi hatalommal kivenni belőle.

— Segíts meg, Uram — gondolta, és hirtelen, keményen, határozottan mondta az ezredesnek:

— Fegyverrel vész el, aki fegyvert emel!

Az emberek közt valami mély, tompa morgás indult. Az ezredes végignézte a sort s hirtelen átvillant a fején, hogy ez a komédia nem célszerű látványosság ezen a helyen.

Lefojtott hangon, rángatódzó arcán végtelen dühvel, parancsot adott.

Négy feltűzött szuronya altiszt jött elő. Kettő elől, Imre közbül, kettő a háta mögött.

A kapitány odaszólt:

— A helyőrségi börtön!

S a kis csapat elindult.

*

A város nagy zsvajjal nyüzsgött. Kocsik, terhes szekerek zörögtek a kövezeten, villamosok csengettek, autók túlköltek, simán siklottak, vagy nehéz tehertől dübörögtek. Morajlottak a házak, mint nagy kőkasok, ki-be jártak az emberek a kapukon s magukban hordták az örömet vagy bánatukat, jószágukat vagy a rossz szívüket, mint viola az illatát, vagy a bőrök a bűdösségét.

Imre nyugodtan ment köztük. Tudta, hogy bámulják, de nem törődött velük. Haza gondolt. A vén anyjára, az asszonyra, a házra, a földekre, a jószágra. És a két gyermekre.

Éppen vele egy sorban egy kis lányka ment a járdán. Sietve tipegett, illegette magát, néha visszanézett s nevetve kiáltott egy úriasszony felé:

— Anyus, Anyus!

Nagy kék szemei voltak, szép fehér-piros arcocskája és szőke haja.

— Éppen olyan, mint Julcsinak — gondolta Imre.

Hirtelen elszorult a szíve. Most a börtönbe kell mennie, aztán a hadbíróshoz, ki tudja, mikor. Aztán lehet, hogy agyonlövik, lehet, hogy felakasztják. Legjobb még az lesz, ha kiküldik a frontra, fegyver nélkül, oda, ahol legjobban hull a golyó. Mind semmi az egész! Csak egyedül volna az ember. Egyedül! Ne szurkálna a szívét két kicsi gyermeknek a képe.

— Jaj Uram Jézusom, ha neked gyermeked lett volna! — gondolta magában.

Aztán összeborzadt.

— Bocsáss meg, Istenem!

A kislány pár lépéssel előtte szökdécselt, a jobb felőli járdán. Megállott s egy pillanatig figyelmesen nézett a bal oldalra. Valamit látott, leugrott s szaladt a másik járda felé.

Heves autótülkölés, balról a mellékutcából, mint egy brontosaurus, házmagosig rakott, óriási teherautó iramlik be a főútra. Csengetés, kiabálás, hátul velőtrázó, éles, húst szagató sikoltás.

A lányka áll az út közepén, mint egy fészekből hullott, szorongó madárfióka. Egy másodperc, két másodperc! Az autó szennyes, szürke tömege egy fél méterre a rózsaszínű ponttól.

A levegő megáll, mintha nagy súly ereszkednék rá a magasból, az emberek villámütötten bámulnak, örült sikoltás az autó mögül.

Egy nagy test vágódik az autó elé, két szürke, rövid rúd, két emberi kar nyúlik előre, a rózsaszínű pont az út szélén, besározva, elterülve.

Az autó első kereke zökken egyet. Egy mély, borzasztó férfiorítás, a hátulsó kerék is zökken egyet, recsegés, két nyögés, berregés, fújás, sistergés, az autó áll.

Hiribi Imre, a nazarénus, összezúzva fekszik a kövezeten. Összelapított melléből lassan omlik a vér. Nem mozdul, nem is hörög.

Pár pillanat alatt nagy tömeg veszi körül a halottat. Két katona fejtől, két katona lábtól áll most is mellette, ahogy ki volt adva a parancs.

Jön a rendőr, tisztek jönnek, orvos, rendőrtiszt.

A kis rózsaszín ruhás lányka már az anyja ölében van, sáros ruháját törülgeti, szepeg, görcsösen zokog.

A rendőrtisztnél notesz, abba jegyzi, amit az egyik altiszt mond:

— Ez az ember itt Hiribi Imre freiter, a harmadik századtul. Nazarénus, oszt megtagadta a fegyverfogást. Most vittük börtönbe. Ehun gyütt ez az autómobil, a kislány előtte, éppég hogy rá nem ment, mikor freiter Hiribi kiugrott, oszt félrelökte a lánykát, oszt, oszt itt maradt ni!

Az altiszt nyelt egyet. Össze is szorult a toroka, meg katonatisztek is voltak ott, nem mondott többet semmit.

Egy újságíró is átvergődött a tömegen, meghallgatta, hogy mit beszélnek, aztán a legközelebbi telefontól beszólt a szerkesztőségbe:

— Kérek egy hasábot. Szenzációs autószerencsétlenség!

Egy őrnagy érkezett, a katonák vigyázzba fogták a fegyvert, tisztelegtek a rendőrök, a katonatisztek, az őrnagy is szalutált.

A halottat nézték és sapkájuknál tartották kezüket.

Egy darabig így álltak, aztán zavartan néztek össze s lekapták kezüket, mintha szégyenlenék, hogy egy nazarénus előtt tisztelegnek.